

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра історії, етнології та археології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Василькова Н.І.

28 серпня 2017 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АРХІВОЗНАВСТВО**

ОКР «бакалавр»

Галузь знань: 0203 Гуманітарні науки

Напрямок підготовки: 6.020302. Історія*

Навчально-науковий інститут історії, політології та права

2017 – 2018 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В.
О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Погорелов Анатолій Анатолійович, кандидат історичних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри історії, етнології та археології
Протокол № від « » серпня 2017 року

Т.в.о. завідувача кафедри
історії, етнології та археології _____ (Господаренко О.В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією Навчально-наукового
інституту історії, політології та права

Протокол № від « » серпня 2017 року
Голова навчально-методичної комісії _____ (Шитюк М.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол № від « » серпня 2017 року
Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історичне краєзнавство» складена А.А. Погореловим відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напрямку 6.020302. Історія*.

Предметом архівознавства є тенденції та закономірності становлення й розвитку архівної справи, наукові принципи роботи з документами, експертизи їх цінності, класифікації, відбору для зберігання, технології опрацювання і організації користування документами. Теоретичне осмислення цих проблем, вироблення методик їх вирішення є головним завданням архівознавства.

Об'єктом архівознавства є система архівних установ, документальні ресурси на паперових та інших носіях, органи управління архівами, науково-дослідні заклади.

Міждисциплінарні зв'язки: при укладанні змістовної частини предмету «Архівознавство» враховано роль даного курсу в системі спеціальних дисциплін та характер його взаємодії з предметами «Історія України», «Історичне краєзнавство», «Історична географія», «Теорія та практика наукових досліджень» та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Мета курсу – дати студентам цілісне професійне розуміння процесів і явищ, закономірностей та особливостей розвитку української архівістики, сучасної організації архівної справи в Україні; ознайомити з предметом, завданнями, основними поняттями й методами архівознавства як системи наукових знань; окреслити місце архівної науки в колі інших наук та навчальних дисциплін.

1.2. Завданнями дисципліни:

- Висвітлити склад, зміст і правові засади Національного архівного фонду України;
- Репрезентувати структуру та функції архівних установ;
- Ознайомити з науково-дослідною та методичною роботою архівних установ.
- Дати уявлення про основні архівні технології;
- Розкрити специфіку архівних систем світу та систему архівних установ України.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- Критичність та самокритичність.
- Думати науковими термінами, формулювати завдання, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення.
- Комунікація усна та письмова рідною мовою. Правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями, а саме: неофіційним, офіційним та науковим.
- Працювати самостійно, приймати ініціативу та керувати часом. Заданість організовувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та подавати результати вчасно.

- Працювати з іншими. В мультидисциплінарному та мультикультурному середовищі.
- Розуміння суті, призначення й змісту гуманітарних наук, місця історії в системі гуманітарного знання, природи людського суспільства і ролі особи в його функціонуванні.
- Ґрунтовне знання основних подій та періодів історичного розвитку українського народу та інших народів, що живуть в Україні, європейської та всесвітньої історії на онові вивчення маловідомих чи невідомих архівних джерел.
- Знання й розуміння прав і свобод людини і громадянина.
- Вільне володіння державною та іноземними мовами.
- Володіння сучасними інформаційними технологіями й вміння застосовувати їх у професійній діяльності.

II. Фахові:

- Вміти орієнтуватись в фондах державних архівних установ. Правильно опрацьовувати архівні джерела. Шукати і залучати до наукового обігу маловідомі або невідомі документи.
- Володіти базовими загальними знаннями, а саме: історичні події сьогодення та знання світової хронології.
- Застосування знань на практиці. Бути обізнаним та обговорювати поточний стан історичних досліджень, повноту джерельної бази.
- Знати зв'язок між проблемами сьогодення та минулого.
- Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних, усних) згідно із завданням.
- Здатність використовувати відповідну термінологію та способи відображення дисципліни в усній та письмових формах рідною чи іноземною мовами.
- Навички наукового пізнання та логічного мислення.
- Навички пошуку, аналізу та інтерпретації джерел.
- Навички постійного підвищення фахової компетенції.
- Навички наукових досліджень у галузі історії.
- Навички краєзнавчої роботи.
- Уміння застосовувати загально гуманітарні знання.
- Навички практичного застосування сучасних інформаційних технологій.
- Уміння діяти у рамках етики професійних відносин.
- Навички вільної комунікації українською та іноземною мовами.
- Навички раціональної організації власної навчально-наукової діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит I. Архівознавство як наукова система і навчальна дисципліна.

Тема 1. Архівознавство як наука.

Поняття «Архівознавство». Предмет та об'єкт архівознавства як наукової системи. Методологічна основа архівознавства. Науковий аналіз і синтез. Історичний метод. Ретроспективний і порівняльний метод. Наукова евристика, класифікація і критика джерел, їх ідентифікація. Принципи науковості, об'єктивності, всебічності. Зв'язок архівознавства як наукової системи і навчальної дисципліни з практикою архівної справи. Джерельна база та історіографія архівознавства. Місце і роль архівознавства у підготовці фахівців.

Тема 2. Історія архівної справи в Україні.

Центри зосередження писемних матеріалів у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Церковні архіви. Архіви-бібліотеки. Архіви адміністративних та судових установ. Литовська та Коронна метрики. Волинська метрика. Архівна справа козацько-гетьманської України. Монастирські архіви. Фамільні архіви. Архів коша Нової Запорізької Січі. Архівна справа на Правобережній Україні. Архівне законодавство Російської імперії. Організація історичних архівів та формування наукових документальних колекцій в Україні. Архівна справа доби визвольних змагань і відновлення Української державності (1917-1920 рр.). Архівне будівництво в Україні за часів радянської влади. Централізація управління архівною справою. Розвиток національної архівної справи в незалежній Україні в 90- рр.. ХХ ст.

Тема 3. Архівна система та мережа архівних установ.

Поняття «архівна система», її основні види. Децентралізована система. Централізована система. Змішана система. Архівні системи ФРН, Франції, США, Канади, Великобританії, колишнього СРСР, України. Архівні установи України. Галузеві державні архіви. Місцеві державні архіви. Центральні державні історичні архіви.

Кредит II. Організація роботи архівів.

Тема 4. Зарубіжна архівна україніка.

Поняття про зарубіжні архіви. Поняття зарубіжної україніки. Національні, корпоративні та приватні архіви. Відомчі та галузеві архіви. Централізована та децентралізована система. Порядок доступу до архівної інформації в західних країнах. Формування масиву зарубіжної україніки. Український комплекс документів. Зарубіжний комплекс документів. Проблема повернення зарубіжної україніки.

Тема 5. Організація роботи архівів.

Завдання, права, структура архівів. Головархів України. Архівні підрозділи. Науково-дослідні установи в галузі архівної справи. Організаційно-виробнича структура державних архівів. Матеріально-технічна база архівів. Архівосховища. Реставраційно-палітурна майстерня. Планування, звітність та економічна діяльність архівів. Приймання справ на державне зберігання. Виконання запитів.

Тема 6. Науково-дослідна та методична робота архівних установ.

Поняття про науково-дослідну роботу архівних установ. Науково-інформаційна діяльність. Теоретичні дослідження. Прикладні дослідження. Організація наукових досліджень. Система архівної науково-технічної інформації. Довідково-пошуковий апарат.

Тема 7. Національний архівний фонд: склад, структура, правові засади

Поняття про національний архівний фонд. Структура та правові засади НАФ. Державно-політичний зміст. Культурологічний зміст. Поняття про особливо цінні документи та унікальні документальні пам'ятки.

Кредит 3. Архівна евристика

Тема 8. Користування архівними документами та архівна евристика

Поняття «Архівна евристика». Приховані потреби. Очевидні потреби. Організація користування документами. Використання архівної інформації. Класифікація потреб і споживачів архівної інформації. Хронологічний, географічний, ієрархічний, галузевий, адресний принципи. Основні напрями і форми використання архівної інформації.

Тема 9. Класифікація архівних документів.

Класифікація документів у межах архіву. НАФ. Архівний фонд. Особливості визначення меж фондів особового походження. Визначення фондової належності документів. Утворення об'єднаних архівних фондів. Утворення архівних колекцій. Класифікація документів у межах архівного фонду.

Тема 10. Доступ до документів колишніх комуністичних спецслужб.

Закон України про доступ до документів колишніх комуністичних спецслужб СРСР. Використання документів комуністичних спецслужб, закордонний досвід. Документи комуністичних органів безпеки в Україні. Доступ до архівів. Порядок оскарження ненадання/надання неповної інформації. Узагальнена інформація про архівні установи.

3. Рекомендована література

Базова

1. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 13 грудня 2001 р. [зі змінами] // Відомості ВР України. – 2002. – № 11. – Ст. 81.
2. Використання архівно-слідчих справ громадян, репресованих у 1920-1950-ті рр.: Метод, рекомендації / ГАУ при КМ України. УДНДІАСД. ЦДАГО України; Упоряд.: О. В. Гранкіна, Д. В. Омельчук, Н. П. Московченко. – К., 1997. – 34 с.
3. Прилепішева Ю. А. Участь українських археографів у вдосконаленні нормативної бази публікації документів ДАФ СРСР (1946-1991) // Арх. України. 1999. – № 1-6. – С. 82-100.

4. Гирич І. Б., Ляхоцький В. П. Видання україномовних епістолярних джерел кінця ХІХ – середини ХХ ст.: Методичні рекомендації. – К., 2000. – 48 с. (Серія «Проблеми едиційної та камеральної археографії: історія, теорія, методика», вип. 38).

5. Новохатський К. Є. Проблеми впровадження унормованої архівної термінології: «використання» чи «користування» // Арх. України. – 2000. – № 4-6. – С. 4-8.

6. Романовський В. Нариси з архівознавства: Історія архівної справи на Україні та принципи порядкування в архівах. – Х.: Вид-во ЦАУ УРСР, 1927. – 170 с.

15. Веретенников В. Архівознавство: Лекція І / Всеукр. ін-т підвищення кваліфікації педагогів. – Х.: Вища школа, 1931. – 21 с.

16. Архівознавство: Елементарний підручник. Ч. 1.: Посіб. для самоосвіти і для учбових закладів / Авт.: В. Барвінський, В. Веретенников, Ф. Герасименко та ін. – Х.: Рад. школа, 1932. – 22 с.

17. Автократов, В. Н. Теоретические проблемы отечественного архивоведения / В. Н. Автократов. – М. : Ладомир, 2001. – 578 с.

18. Архивоведение : учеб. для спец. проф. образования / Е. В. Алексеева, Л. П. Афанасьев, Е. М. Бурова. – М. : АСТ, 2004. – 189 с.

19. Архівістика: термінол. словник / упоряд. К. Є. Новохатського. – К. : , КМ Академія, 1998. – 487 с.

2. Про інформацію: Закон України // Відомості ВР України. –1992. – № 48. – Ст. 650.

20. Архівні установи України: довідник / Держкомархів України. УНДІАСД; Редкол.: Г.В. Боряк, І.Б. Матяш, Г.В. Папакін. – 2-е вид., доп. – К.: ДЦЗД НАФ, 2005. – Т. 1. Державні архіви. – 692 с.

21. Архівознавство : Підруч. для студ. іст. ф-тів вищ. навч. закладів України / За заг. ред. Я. С. Калакури та І. Б. Матяш. – 2-ге вид., виправл. і доп. – К. : КМ Академія, 2002. – 356 с.

22. Бастъен, Р. В. Спорные вопросы архивистики / Р. В. Бастъен // Труды историко-архивного института. – М., 1996. – Т. 33. – С. 294–305.

23. Боряк Г. В. Десять років інформатизації архівної справи в Україні: проблеми, здобутки, перспективи / Г. В. Боряк // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство : межвід. зб. наук. пр. – К., 2002. – Вип. 5. – С. 9-18.

24. Боряк, Г. В. Сукупна архівна спадщина України: до проблеми змісту понять Державного і Національного архівного фонду / Г. В. Боряк // Архіви України. – 1995. – № 4–6. – С. 42–61.

25. Бржостовская, Е. В. Архивы и архивное дело в зарубежных странах: история и современная организация / Е.В. Бржостовская. – М. : Наука, 1971. – 365 с.

26. Галузеві програми [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/BranchProgs>, свободний. – Загл. с екрана.

27. Жовтенко, В. В. Формування системи документальних ресурсів електронного урядування: досвід зарубіжних країн щодо її впровадження / В. В. Жовтенко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: зб. матеріалів ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 16–18 травня 2006 р. – К., 2006. – С. 21–23.

28. Загальний міжнародний стандарт архівного описування ISAD(G) / Держкомархів України : укр. версія Г. В. Папакіна. – К. : УНДІАСД, 2002. – 255 с.
29. Калакура, Я. Архівознавство: наука чи система наукових знань? / Я. Калакура // Студії з архівної справи та документознавства. – 1996. – Вип. 1. – С. 43–49.
3. Про державну таємницю: Закон України // Відомості ВР України. – 1994. – № 16-Ст. 93.
30. Козлов, В. Н. Российское архивное дело / В. Н. Козлов. – М. : АСТ, 1999. – 298 с.
31. Лозицький, В. Історія міжнародного архівного співробітництва (1898–1998). – К. : КМ Академія, 1999. – 204 с.
32. Михайлов, О. А. Электронные документы в архивах / О. А. Михайлов. – М. : МГУ, 2000. – 207 с.
33. Нариси історії архівної справи в Україні : навч. посіб. для вузів / за ред. І. Б. Матяш. – К. : КМ Академія, 2002. – 448 с.
34. Новохатський, К. Є. Межі Національного архівного фонду / К. Є. Новохатський // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство : межвід. зб. наук. пр. – Вип. 4. – К., 2001. – С. 173–180.
35. Новохатський, К. Є. Національні архівні фонди в пострадянських державах: порівняльний аналіз архівних законів / К. Є. Новохатський // Архіви України. – 2001. – № 1–2. – С. 3–10.
36. Перехрест, Г. Впровадження електронного документообігу: огляд вітчизняних систем / Г. Перехрест // Довідник секретаря та офіс-менеджера. – 2007. – № 6. – С. 38–44.
37. Перехрест, Г. Впровадження електронного документообігу: огляд вітчизняних систем / Г. Перехрест // Довідник секретаря та офіс-менеджера. – 2007. – № 7. – С. 36–39.
38. Порядок зберігання електронних документів в архівних установах: Наказ Державного комітету архівів України від 25.04.2005 № 49. [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступа: <http://www.archives.gov.ua:80/Law-base/Regulations/index.php?order-2005-49>, свободный. – Загл. с экрана.
39. Правила роботи архівних підрозділів органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій / Держкомархів України. – К. : Держкомархів України, 2001. – 64 с.
40. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 року № 852-IV // Вісник Держ. комітету архівів України. – 2003. – Вип. 2 (14). – С. 23–32.
41. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV // Вісник Держ. комітету архівів України. – 2003. – Вип. 2 (14). – С. 15–22.
42. Про Національний архівний фонд і архівні установи : Закон України від 13 грудня 2001 р. // Відомості ВР України. – 2002. – № 11. – С. 81.
43. Прунь, А. Потенціал електронного архіву / А. Прунь // Урядовий кур'єр. – 2007. – 16 лютого (№ 30).
44. Самошенко, В. Н. История архивного дела в России / В. Н. Самошенко. – М. : Антел-инфо, 1998. – 502 с.

45. Старостин, Е. В. Архивы России: методологические аспекты архивоведческого знания : учеб.-метод. пособие / Е. В. Старостин. – М. : Университет, 2001. – 200 с.
46. Старостин, Е.В. Зарубежное архивоведение / Е. В. Старостин. – М. : Ладомир, 1997. – 288 с.
47. Старостин, Е. В. Международные архивные организации и их деятельность / Е. В. Старостин. – М. : Наука, 1988. – 212 с.
48. Сукало, А.М. Архівна галузь України в умовах глобального інформаційного середовища // Рукописна та книжкова спадщина України. Археогр. дослідження унікальних архив. та бібл. фондів / НАН України. Ін-т Рукопису НБУВ. – К., 2004. – Вип. 9. – С. 203-216.
49. Тельчаров, А. Д. Архивоведение : конспект лекций / А. Д. Тельчаров. – М. : АСТ, 2004. – 88 с.
50. Нариси історії архівної справи в Україні / За заг. ред. І. Б. Матяш та К. І. Климової. – К.: Видавн. дім «КМ Академія», 2002-612 с.
51. Українське архівознавство: Історія, сучасний стан і перспективи. У 2 ч. – К. : Вища школа, 1997. – Ч. 1. – 106 с.
52. Хохордина, Т. И. История Отечества и архивы: 1917-1980-е гг. / Т. И. Хохордина. – М. : Гуманитарий, 1994. – 210 с.
53. Хрестоматія з архівознавства : навч. посіб. для вузів / упоряд. Г. В. Боряк та Р. Я. Пиріг ; за ред. І. Б. Матяш. – К. : КМ Академія, 2003. – 324 с.
54. Чирський, Ю. Електронний цифровий підпис: правові аспекти застосування / Ю. Чирський // Довідник секретаря та офіс-менеджера. – 2007. – № 1. – С. 17-22.
55. Архівістика. Термінолог. словник / ГАУ при КМ України. УДНДІАСД; Авт.-упоряд.: ' К. Є. Новохатський (кер. авт. кол.), К. Т. Селіверстова, Н. І. Гончарова та ін. – К., 2005.
56. Передача текстів документів і пам'яток: Матеріали наук.-метод. наради / Редкол.: Німчук В. В. та ін. – К., 1990. – 108 с.
57. Німчук В. В. Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції. – Ч. 1. – К., 1995. – 56 с. (Серія «Проблеми едиційної та камеральної археографії: історія, теорія, методика»).
58. Папакін Г. В. Розробка теоретичних питань української археографії у діяльності Археографічної комісії ЦАУ УРСР (1929-1930 рр.) // Студії з архівної справи та документознавства. – 1996. – Т. 1. – С. 53-61.

Додаткова

59. Теория и практика архивного дела в СССР: Учеб. для вузов / Под ред. Ф. И. Долгих и К. И. Рудельсон. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: 1980. – 343 с.
60. Калакура Я. Архівознавство: наука чи система наукових знань? // Студії з архівної справи та документознавства. – 1996. – Т. 1. – С. 43-49.
61. Хорхордина Т. И. От архивоведения к архивософии? К постановке проблемы // Труды Историко-архивного института. – М., 1996. – Т. 33. – С. 177-192.
62. Калакура Я. Національні історико-архівні традиції як чинник українського державотворення 1917-1921 рр. // Архівна та бібліотечна справа в Україні доби визвольних змагань (1917-1921 рр.): Зб. наук. праць. – К., 1998. – С. 5-11.

63. Українські архівісти: Біобібліограф. довід. У 3-х вип. Вип. 1. ХІХ ст. – 1930-ті рр. / ГАУ при КМ України. УДНДІАСД; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Упоряд.: О. М. Коваль, І. Б. Матяш, В. С. Шандра. – К., 1999. – 367 с; Вип. 2. 1940-1960-ті роки / Держкомархів України. УДНДІАСД; Упоряд.: Т. В. Портнова. – К., 2002. – 254 с; Вип. 3: 1970-1990-ті роки / Держкомархів України. УДНДІАСД; Упоряд.: Л. М. Федорова. – К., 2003. – 284 с.
64. Матяш І. Б. Архівна наука і освіта в Україні 1920-1930-х років / Держкомархів України. УДНДІАСД. – К., 2000. – 591 с.
65. Матяш І. Б. Особа в українській архівістиці: Біографічні нариси / Держкомархів України. УДНДІАСД; НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 2001. – 226 с.
66. Матяш І. Б. Українська архівна періодика 1920-1930-х рр.: історія, бібліографія, бібліометрія / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; УДНДІАСД. – К., 1999. – 477 с.
67. Старостин Е. В. Методология истории архивов: периодизация // Архивознство. Археографія. Джерелознавство: Міжвід. зб. наук, праць. – К., 2001. – Вип. 4: Студії на пошану Руслана Пирого. – С. 223-234.
68. Про затвердження Положення про Державний комітет архівів України: Указ Президента України від 22 березня 2000 р. № 486/2000 // Офіційний вісник України. - 2000. – №12. – С. 454.
69. Державний архів Чернігівської області: Путівник. Т. 1 / Держкомархів України. Держархів Чернігівської обл. Упоряд.: Т. Сиводідта ін. 2-ге вид. – Чернігів, 2001. – 599 с. 8. Центральний державний архів громадських об'єднань України: Путівник/Держкомархів України. ЦДАГО України; Авт.-упоряд.: Б. Іваненко (кер.), О. Бажан, А. Кентій та ін. – К., 2001. – 495 с.
70. Центральний державний історичний архів України, м. Львів: Путівник/Держкомархів України. ЦДАІЛ України; Авт.-упоряд.: О. Гневишева, У. Єдлінська, Д. Пельц та ін. – Л.; К., 2001. – 410 с.
71. Державний архів Сумської області: Путівник. – К.; Суми, 2002. – 320 с.
72. Державний архів Волинської області: Допов. до путівника / Упоряд.: М. Г. Багнюк, А. В. Рурська, А. П. Кравчук. – Луцьк, 1997. – 24 с.
73. Державний архів Черкаської області: Допов. до путівника / Упоряд.: С. І. Коно-ненко (ст. упоряд.) та ін. – Черкаси, 1999. – 62 с.
74. Державний архів Луганської області: Короткий довідник з фондів / Держкомархів України. Держархів Луганської обл. Уклад.: С. Г. Шапошнікова, А. М. Краснощок, А. І. Старікова, О. І. Діанковська. – Луганськ: Світлиця, 2000. – 316 с.
75. Государственный архив города Севастополя: Краткий справочник / Госархив города Севастополя; Сост.: Н. М. Терещук, Н. С. Калинина; Под ред. В. В. Крестьянинова. - Севастополь, 2000. – 192 с.
76. Боряк Г. В. Сукупна архівна спадщина України: до проблеми змісту понять Державного та Національного архівного фонду // Арх. України. – 1995.– № 4-6. – С. 42-61.

77. Лозицький В. С. Національний архівний фонд як складова інформаційних ресурсів суспільства// Студії з арх. справи та документознавства. – К., 1998. –Т. 3. – С. 51-52.

78. Новохатський К. Є. Документ Національного архівного фонду - документальна І пам'ятка історії та культури: співвіднесення понять // Архіви України. – 1999. – № 1-6. – С. 26-34.

79. Новохатський К. Є. Межі Національного архівного фонду // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Міжвід. зб. наук. праць. – К., 2001. – Вип. 4. Студії. На пошану Руслана Пирого. – С. 173-180.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: – залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Усне та письмове опитування, контрольні роботи, виконання творчих завдань, комплекти завдань для підсумкового тестування згідно з графіком контролю за самостійною роботою.